

การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

โครงการพัฒนาพื้นที่จัดการปัญหาที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ (คทช.)
บ้านแหงเหนือ หมู่ 1 และหมู่ 7 ตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

บทคัดย่อ

จากการศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่เพื่อจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ผลสำเร็จและผลสัมฤทธิ์หลังจากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่จัดการปัญหาที่ดินทำกินให้ชุมชนภายใต้คณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ (คทช.) บ้านแหงเหนือ หมู่ 1 และหมู่ 7 ตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง พบว่า สภาพพื้นที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 310-360 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลูกคลื่นลอนลาด (Undulating) สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพืชไร่ ความลาดชัน 5-35 เปอร์เซ็นต์ มีการออกแบบและดำเนินการโดยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำโดยก่อสร้าง การจัดทำขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง (Discontinuous Terrace) การปรับพื้นที่ (Land Leveling) ทางลำเลียงในไร่นา ท่อลอดทางลำเลียง และบ่อดักตะกอน พื้นที่ได้รับการพัฒนาทำให้มีกิจกรรมในพื้นที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการขุดบ่อดักตะกอน ทำให้เกษตรกรสามารถมีแหล่งเก็บกักน้ำไว้ใช้ในทางเกษตรเพิ่มขึ้น ก่อนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ มีปริมาณการสูญเสียดินเท่ากับ 313.78 ตันต่อไร่ต่อปี และหลังดำเนินการมีปริมาณการสูญเสียดินเท่ากับ 46.22 ตันต่อไร่ต่อปี ปริมาณการสูญเสียดินลดลงร้อยละ 70.55 ในปี 2565 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 47,507.98 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยเฉลี่ย 4,586.30 บาทต่อปี เนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงดิน เช่น การใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงดิน การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก การผลิตน้ำหมักชีวภาพ ไคโลไมท์ในการปรับปรุงดินกรด เกษตรกรได้รับรู้วิธีการปรับปรุงดินโดยใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมี ทำให้การใช้สารเคมีทางการเกษตรลดลง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทำให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้อยอมรับและนำไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง ส่งผลให้มีการบริหารจัดการพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแปลงสาธิตเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลไปยังพื้นที่ใกล้เคียงได้

วิธีการดำเนินงาน

ระยะเวลา ตุลาคม 2564 - กันยายน 2565 สถานที่ บ้านแหงเหนือ หมู่ 1 และหมู่ 7 ตำบลบ้านแหง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

วิธีการ

1. คัดเลือกพื้นที่ ประชุมชี้แจงเกษตรกร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตวงรอบพื้นที่ดำเนินการ และนำเสนอคณะกรรมการคัดเลือกพื้นที่เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ
3. ออกแบบและดำเนินการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
4. ใช้แบบสอบถามในการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการจัดระบบ อนุรักษ์ดินและน้ำ
5. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

วัตถุประสงค์

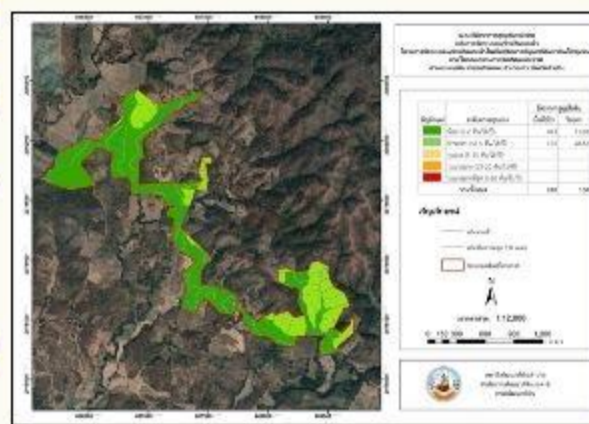
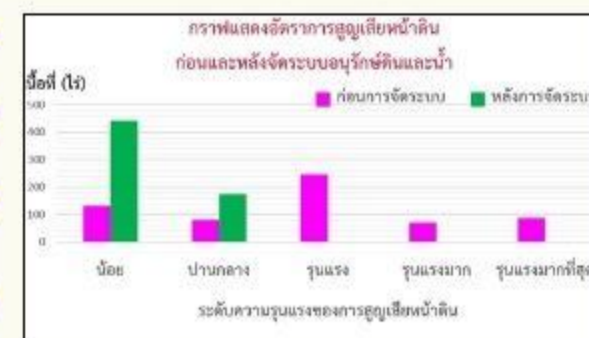
1. เพื่อจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โครงการพัฒนาพื้นที่จัดการปัญหาที่ดิน ทำกินให้ชุมชน ภายใต้คณะกรรมการ นโยบายแห่งชาติ (คทช.)
2. เพื่อวิเคราะห์ผลสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ของการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในด้านดิน ช่วยลดการชะล้างพังทลายของดิน ด้านพืชช่วยให้ผลผลิตดีขึ้น เนื่องจากการอนุรักษ์ดินสามารถรักษาปริมาณ ธาตุอาหารได้ พืชเจริญเติบโตได้ดี ดินมีความเหมาะสมกับการเพาะปลูก ในด้านสิ่งแวดล้อมเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดำเนินงานเห็นว่าเป็นการฟื้นฟูป่าให้สมบูรณ์ ลดการไหลบ่าของน้ำป่า ระบบสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และในด้านเศรษฐกิจและสังคม เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต และสามารถนำมาบริโภคในครัวเรือน เกษตรกรได้รับค่าตอบแทนจากการอนุรักษ์ดิน รวมถึงเกษตรกรมีความสามัคคีซึ่งกันและกัน

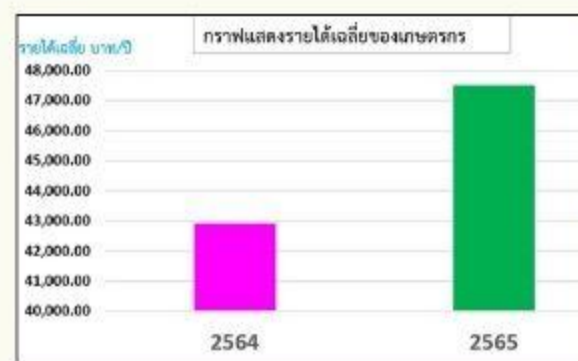
การศึกษาผลของการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

จากการวิเคราะห์พื้นที่ดำเนินการ 618 ไร่ มีความสูงจากระดับทะเลปานกลาง ประมาณ 310 - 360 เมตร ก่อนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ มีปริมาณการสูญเสียดินเท่ากับ 313.78 ตันต่อไร่ต่อปี และหลังดำเนินการมีปริมาณการสูญเสียดินเท่ากับ 46.22 ตันต่อไร่ต่อปี ปริมาณการสูญเสียดินลดลงร้อยละ 70.55 เมื่อมีมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการน้ำ ได้แก่ ขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง บ่อดักตะกอนดิน สามารถที่จะลดหรือป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและการไหลบ่าของน้ำได้ ภายหลังจากดำเนินงานโครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ผลการศึกษา

การศึกษาผลสำเร็จและผลสัมฤทธิ์หลังจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ในปี พศ.2565 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 47,507.98 บาทต่อปี เพิ่มขึ้นจากปี 2564 โดยเฉลี่ย 4,586.30 บาทต่อปี ภาวการณ์หนี้สินของเกษตรกร อยู่ที่ 50,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.58 ส่วนใหญ่จะมีการถือครอง 6-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.37 ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 9.65 ไร่/ครัวเรือน เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นหลังจากจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเกิดจากการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ประโยชน์มากขึ้น สามารถทำกิจกรรมในพื้นที่ได้มากขึ้น และมีแหล่งเก็บกักน้ำในการใช้กับผลผลิต ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นก่อนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

